

Matti Aho
Elintarviketurvallisuusvirasto Evira

16.3.2015

Kokous EFSA:n Advisory Forum
Paikka Parma, Italia
Aika 4.-5.3.2015
Osallistujat Matti Aho, Evira

Yhteenveto

Neuvoa-antavan foorumin (AF) 55. kokous pidettiin Parmassa. Erimielisyyksien sovittamista koskevaa ohjetta päätettiin lyhentää. Tietokannasta saatiin innostava esittely: luottamuksen piiri –järjestelyn myötä jäsenvaltiot saavat käyttöönsä EFSA:n kerättyä tietoa kemiallisten aineiden esiintyvyydestä eri ravintoaineissa ja tietoa elintarvikkeiden saannista. Valmisteilla olevista riskinarviointihankkeista kerrottiin avoimesti.

Kokouksen kulku

HU:n ja DK:n edustajat olivat vaihtuneet. FR saapui myöhässä. Hakijamaat eivät vielä osallistu kokoukseen, koska komission tätä koskeva ohjelmaa ei ole vielä avattu uudelleen. Kokouksen puheenjohtajana toimi pääjohtaja Bernhard Url.

Kofeiinin saantia koskevan tieteellisen mielipideluonnoksen esittely

EFSA:n Valeriu Curtui esitteli mielipideluonnoksen. Luonnosta koskeva sidosryhmäkuuleminen järjestettiin 5.3. Brysselissä. UK ja DE ovat jättäneet kuulemiseen kirjallisen kommentin. Keskustelussa todettiin, että mielipideluonnos antaa selvän kuvan kofeiinin saannista eri ikäryhmissä. Havainnoista on pääteltävissä, että energijuomien aiheuttama kuormitus ei nouse oleelliseksi missään ryhmässä, joskin samalla kaipailltiin arviota trendistä. Luonnosta kiiteltiin mm. siitä, että tarkasteluun oli otettu alkoholin ja kofeiinin yhteisvaikutus (ei lisäriskiä). Lopullinen mielipide luvattiin huhtikuun loppuun mennessä.

Artikla 30 mukainen eriävien näkemysten sovittelu

EFSA:n Juliane Kleiner esitteli tilanteita, joissa artikla 30 mukaista menettelyä oli viime aikoina käytetty. Perkloraattia koskevat mielipiteet oli soviteltu 2014 lopulla kontaminanttipaneelin, BfR:n (DE) ja Ansesin (FR) yhteistyönä. Sovittelusta oli julkaistu yhteinen päätelmä, jonka kontaminanttipaneeli oli ottanut huomioon lopullista mielipidettä valmistellessaan. Bisfenoli-A:n osalta erimielisyyksiä oli soviteltu EFSA:n ja Ansesin välillä jo 2013. Yhteisessä päätelmässä oli haarukoitu erimielisyyden syitä ja kuvattu niiden perusteita eri osapuolia tyydyttävällä tavalla. Nyt DTU (DK) oli julkaissut oman näkemyksensä asiasta. EFSA:ssa harmiteltiin, että asia on julkisuudessa ennen sovittelua.

Keskustelussa pohdittiin onko nyt saatu kokemus ja toimintatapa riittävä estämään sekaannuksia. Pääjohtaja Url totesi, että sovittelun tarkoituksena ei ole vaimentaa tieteellisiä erimielisyyksiä vaan estää tarpeetonta sekaannusta päätöksentekijöiden joukossa ja julkisuudessa. Jos erimielisyyksien perusteita avataan, on riskinhallinnan tehtävä helpompi. Urlin mukaan bisfenoli-A:n osalta tässä ei täysin onnistuttu. Eri jäsenvaltioiden puheenvuoroissa kiiteltiin saavutettua edistystä, eikä asiaa nähty ehkä yhtä synkästi kuin Parman näkökulmasta. Url ja EFSA:n Tobin Robinson olivat kovin huolissaan siitä, että riskinarviointiin käytettävissä olevia resursseja tuhlataan päällekkäisiin hankkeisiin. Jäsenvaltiot eivät pitäneet tätä suurena ongelmana. Lopuksi Robinson esitti, että erimielisyyksien sovittelusta yritetään laatia aiemmin esitettyä lyhyempi dokumentti ja AF:n roolia sovittelussa täsmennetään päivittämällä AF:n sääntöjä ja toimintatapoja koskeva dokumentti. Tämä toivottiin tervetulleeksi.

Kansallisten verkostojen vahvistaminen

EFSA:n Stef Bronzwaer esitteli kaaviot, jotka oli laadittu kuvaamaan eri jäsenvaltioiden artikla 36 mukaisten toimijoiden Focal Point -toiminnan ja AF:n jäsenen välisiä suhteita. Esitystä pidettiin valaisevana, mutta sen tarkoitus jäi hieman roikkumaan ilmaan.

Tutkijavierailujen hanke

EFSA:n Stef Bronzwaer esitteli kokemuksia tutkijavaihdosta. Muutamia EFSA:n virkamiehiä oli ollut lyhyellä kahden viikon vierailulla jäsenvaltioiden (ES, IE, IT ja NO) viranomaisissa ja jäsenvaltioiden asiantuntijoita oli ollut vastaavilla vierailukäynnillä Parmassa. Ohjelmaan osallistuneet kertasivat positiivisia kokemuksiaan.

Tietovarastohanke

EFSA:n Stefano Cappé esitteli tietovarastohanketta ja antoi innostavan demonstraation varastossa olevan tiedon analysointimahdollisuuksista. Jäsenvaltiot ovat toimittaneet tietovarastoon vuosien mittaan varmistettua tietoa eri elintarvikkeiden kontaminanttipitoisuuksista. Varastossa on myös elintarvikkeiden kulutustietoja. Nämä yhdistämällä voidaan esittää eri tavoin ryhmiteltynä arvioita eri kontaminanttien saannista. Tarjolla oleva työkalu sisältää rajattua älyä, mutta tiedon käyttö edellyttää edelleen ymmärtämystä siitä, miten tieto on hankittu ja mitä se loppujen lopuksi tarkoittaa. Tietovarasto on ollut ja on edelleen eri tiedepaneelien käytössä. Paneeleita varten kulloistakin analyysiä on syvennetty siitä, mitä nyt esitellyt työkalut tarjoavat. Tiedon käyttö avataan luottamuksen piiri –järjestelyn puitteissa jäsenvaltioille (niiden itsensä toimittaman tiedon osalta). Url totesi, että tämä on vasta ensi vaihe datan avaamisessa kokonaan mm. kolmansille osapuolille. Varastossa on jo nyt tietoa mm. zoonooseista, mutta tämä data avataan jäsenvaltioille vasta myöhemmin. Edelleen luvattiin, että pilottivaihe olisi valmis kesäkuussa 2015.

Keskustelussa kiiteltiin ja ihasteltiin saavutusta. Eräät jäsenvaltiot (UK, IT, ES) pohdiskelivat datan avaamiseen tarvittavia sääntöjä ja datan omistajuutta. Heidän mukaansa osa EFSA:lle toimitetusta datasta on toimijoiden omaisuutta.

Tulevat riskinarviointihankkeet

EFSA:n Stef Bronzwaer esitteli kaksi taulukkoa, jäsenvaltioiden ilmoituksista kootun taulukon tulevista ja käynnissä olevista riskinarvioinneista ja taulukon EFSA:n saamista uusista mandaateista. Ensimmäinen taulukko on jo melko laaja, ja jäsenvaltiot esittelivät lyhyesti tärkeinä pitämiään hankkeita. Nyt näyttää siltä, että ajatus tietojen vaihdosta tällä tavoin on ottanut tulta alleen. Jäsenvaltiot, jotka eivät olleet ilmoittaneet mitään esittivät lähinnä pahoittelunsa.

Nousevien riskien tieteellisen verkoston esittely

EFSA:n Tobin Robinson esitteli verkoston työtä. Keskustelussa nostettiin esiin mm. sidosryhmien näkemysten kuuntelu (IT), AF:n oma rooli nousevien riskien löytämisessä, sosiaalisen median trendien seuraaminen (UK), talous-, sosiaali- ja ihmistieteiden ottaminen mukaan arviointiin (UK, FI), RASFF-ilmoitusten läpikäyntiä (DE). FI arvioi saavutukset toistaiseksi vaatimattomiksi ja toivoi metodien kehittämistä.

Viestintäryhmän työn esittely

EFSA:n Shira Tabachnikoff esitteli ryhmän työtä. DE arvioi, että ryhmän piirissä esitetty näkemys siirtymisestä verkostomoodiin ei ole toivottava. DE katsoi, että viestintäryhmän on pysyttävä AF:n apuna. DK ja NO säestivät. SE pohdiskeli tieteellisen työn luottamuksen heikkenemistä ja viestinnän roolia luottamuksen palauttamisessa.

Latvian puheenjohtajuuden prioriteetit

LV esitteli puheenjohtajuusohjelmansa. Ohjelmaan ei näytä kuuluvan Heads of Agencies kokousta.

Alkyylibentseenin aiheuttama riski

DE esitteli havaintojaan. Huolensa on esittänyt myös FR ja DK. Alkyylibentseeniryhmän aineita esiintyy aromaattisen maun vihanneksissa ja mausteissa (anis, basilika, fenkoli jne.) ja siksi huoli kohdistuu

erityisesti lisäänesektorille. Aineita on havaittu myös rehuissa. SE arvioi, että ryhmän aineiden riskiprofiili poikkeaa toisistaan ja siksi cocktailvaikutus olisi tärkeä arvioida (dioksiinin ja dioksiininkaltaisten aineiden tapaan). EFSA:n Tobin Robinson arvioi, että edessä on riskien vertailuhanke ja sitä seuraava priorisointi. Ongelma liittyy myös ns. botanicals-ryhmän tuotteiden (kasvialkuperäisiä olevat erityisvalmisteet) arviointiongelmaan, joka odottaa edelleen poliittista ratkaisua, että ryhdytäänkö todelliseen tieteelliseen arviointiin vai tyydytäänkö johonkin vähempään.

Elintarvikkeiden levittämät virukset

UK esitteli raporttiaan viruksista elintarvikeketjussa. EFSA:n Ernesto Liebana esitteli biokontaminanttipaneelin työtä virusten parissa. Keskustelussa tuotiin esille analytiikan suotuisa kehitys ja hepatiittivirusten aiheuttamien epidemioiden jokseenkin onnistunut selvitystyö. Noro- ja rotavirusten edessä ollaan jo neuvottomampia. Agenssilähtöinen riskinarviointi ei välttämättä auta hahmottamaan ongelmaa, vaan tässä olisi tarpeen ottaa käyttöön psykologian ja sosiaalitieteiden tuoma apu (FI).

Heksaklooribentseeni

AT esitteli itsekriittisesti tapausta, jossa heksaklooribentseeniä oli päätyntä rehu- ja elintarvikeketjuun huonosti hoidetulta kaatopaikalta.

Pb saannin mallintaminen CY:lla

CY esitteli hankettaan, jossa EFSA:n avustuksella luotiin lyijyn saanninarvion malli ns. IMPRORISK malli. Saatuja laskentatuloksia verrattiin kontaminanttipaneelin käytössä olevan mallin tuloksiin. CY:n malli tuotti yhtäpitäviä tuloksia perusmallin kanssa.

Asiakaspalautejärjestelmän tuloksia

EFSA:n Roy Kirby esitteli hanketta, joka liittyy EFSA:n pyrkimykseen ottaa käyttöön ISO 9001 standardin mukainen laatujärjestelmä. Laatujärjestelmävaatimusten mukaisesti asiakkailta oli kysytty arvioita EFSA:n työn laadusta ja tuloksista. Asiakkaaksi oli määritelty kysymyksen esittäjät eli komissio ja jäsenvaltiot. Palaute oli erittäin myönteistä. Keskustelussa ihmeteltiin tehtyä asiakkaan määrittelyä: miksi teollisuudelta ja kuluttajilta ei ole kysytty mitään. Kirby selitti tynesti, että näitä ryhmiä ei pidetä EFSA:n asiakkaina (!).

Rehunpaneelin ja rehuyksikön esittely

Rehunpaneelin varapuheenjohtaja Christer Hogstrand esitteli paneelin laajaa työkenttää. Keskustelussa LV kysyi kalanrehuista, paneeli on rekisteröinyt alueen vaikka se prioriteetti ei ole ollutkaan. DE pohdiskeli jätteiden käyttöä rehuina. IT kiinnosti sidosryhmien asenne paneelin työhön. Hogstrand piti kontaktien laatua korkeana ja yhteydenpitoa ystävällisenä. FI peräänkuulutti horisontaalista riskinarviointia off label –käytöstä, terveysvaikutteisista rehuista, yhteistyöstä elintarvikelisäainepaneelin kanssa sekä kansainvälisestä yhteistyöstä. Hogstrand piti off label –käyttöä riskinhallinta-asiana, terveysvaikutteisten rehujen kasvu on rekisteröity, yhteistyö elintarvikelisäainepaneelin kanssa on tiivistä ja kansainvälisiä foorumeita on yritetty kolata.

GR kysely verkostoihin osallistuville

GR esitteli kyselyn tuloksia. Kreikkalaiset eri tiedeverkostoihin osallistuvat asiantuntijat pitivät erittäin myönteisenä sitä, että tietojenvaihtoa eri verkostojen sekä paikallisen Focal Point –toiminnan kanssa lisätään. Tulos vastaa Suomessa tehtyä vastaavaa kyselyä.

Palautetta konsultaatiosta koskien riskinarviontien jämäkkyyttä, läpinäkyvyyttä ja avoimuutta

EFSA:n Tobin Robinson esitteli konsultaatiossa niukasti saatuja vastauksia. Keskustelussa pohdittiin tehtävän vaikeutta. Oliko EFSA:n työhön osallistuvilla tutkijoilla hankala asemoida oman työnsä roolia näiden kysymysten suhteen (DE). Onko itse asia liian monimutkainen (UK). Robinson vakuutteli, että tiedekomitea jatkaa tästä: edelleen tarkoitus on kehittää riskinarvionnin metodeja (muodollisemmaksi?), laatia tieteellisen evidenssin kriteereitä (eri lähteiden painoarvo, biologinen relevanssi) ja epävarmuuden kuvauksen tapoja.

EXPO2015 tapahtumaan liittyvä tiedekonferenssi

EFSA:n Andrea Germini ja Hubert Deluyker esittelivät tulevan tiedekonferenssin sisältöä ja ilmoittautuneiden määriä. IT organisoii myös muita konferensseja tapahtuman yhteyteen.

Päivitys komission työsuunnitelmista

Komission Jeannie Vergnettes valotti uuden komission työtapoja. Vergnettes kuvasi uutta työtapaa ylhäältä alas menetelmäksi (aiemman alhaalta ylös menetelmän sijaan). Prioriteeteiksi on annettu GM-säädösten uusiminen (kansallinen kieltä) sekä nyt jo kypsän elintarvikelainsäädännön modernisointi ja yksinkertaistaminen. Uusia säädöksiä on odotettavissa vain aivan välttämättömissä tilanteissa, vanhojen säädösten relevanssia tarkastellaan mm. REFIT-hankkeessa. Myös EFSA:n perussäädös, yleinen elintarvikeasetus 178/2002 on arvioinnin kohteena. EFSA:n rooli ei ole uhattuna, mutta kaikkia periaatteita, ennaltavarausperiaatteen mukaan lukien arvioidaan. RASFF-järjestelmä on erityisen tarkastelun kohteena. Seuraavaksi on tulossa eri sidosryhmille ja jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille osoitettu kysely. Ulkoinen arviointi saataneen päätökseen vielä 2015 vuoden loppuun mennessä.

AF:n työsuunnitelma

EFSA:n Jeffrey Moon kertasi tulevien kokousten aikataulun.

PO elintarvikehygieniavideo TAP lentoyhtiön matkoilla

PO esitteli videon, joka kertasi elintarvikehygienian perussääntöjä tavallisen kuluttajan näkökulmasta.

Päivitys paneelien jäsenten valinnasta

EFSA:n Tobin Robinson kertoi, että paneeleihin on hakenut aiempaan enemmän tutkijoita, 935 kpl. Erilaisten rajausten jälkeen ensimmäiselle lyhytlistalle päätyi 318 tutkijaa, jotka myös saivat jäsenvaltioista myönteisen arvion. Lopullinen lyhytlista sisältää 174 tutkijaa, joiden joukosta tullaan valitsemaan panelistit ja tarvittavat varahenkilöt. Lopullisen listan tutkijoista naisia on noin 1/3, kun vaihtuvista panelisteista naisia oli 20 %.

LT konferenssitarjonta

LT kertoi tulevista konferensseista Vilnassa.

NL:n huoli B6-vitamiinista

NL kertoi, että vilkkaan julkisen keskustelun seurauksena NL:ssa on ryhdytty arvioimaan B6-vitamiiniin (pyridoksaalifosfaatti) liittyviä riskejä. Keskustelu ei ole selvästikään levinnyt vielä muualle.

JAKELU Eviran johtoryhmä, K. Savela, K-M. Siekkinen, J. Husu-Kallio, B. Korpilo